

UZASADNIENIE

Cele projektu

Projektowana ustawa ma na celu wprowadzenie normatywnych podstaw do szerszego wykorzystania w postępowaniu karnym, na wszystkich jego etapach, możliwości wynikających z rozwoju nowych technologii – w tym wypadku technologii zdalnego monitorowania zachowania ludzkiego przy użyciu aparatury elektronicznej. W obecnym stanie prawnym aparatura monitorująca jest wykorzystywana jedynie na etapie postępowania wykonawczego, w ramach jednego z systemów wykonywania kary pozbawienia wolności.

Podkreślenia wymagają istotne korzyści z posługiwania się w procesie karnym aparaturą monitorującą zachowanie osoby poddanej kontroli, przejawiające się w szczególności w trzech aspektach:

- obiektywnym charakterze uzyskiwanych informacji dotyczących zachowania osoby poddanej kontroli,
- nieprzerwanym dostępem do informacji dotyczących aktualnego zachowania tej osoby,
- znacznym obniżeniu kosztów kontroli zachowania osoby monitorowanej, w stosunku do kontroli sprawowanej bez zastosowania aparatury monitorującej, stanowiącym rezultat ograniczenia aktywności czynnika ludzkiego w zakresie sprawowania kontroli, przy zagwarantowaniu bardzo wysokiej jej efektywności.

Wprowadzenie podstaw do monitorowania zachowania osoby skazanej za ciężkie przestępstwo seksualne, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, na etapie stosowania wobec niej środka zabezpieczającego w postaci terapii w warunkach ambulatoryjnych, istotnie podwyższy element prewencyjny związany ze stosowaniem środka zabezpieczającego, zwiększając możliwość szybkiej reakcji na zachowania świadczące o ponawianiu przez skazanego aktywności mogącej doprowadzić do ponownego popełnienia przestępstwa seksualnego.

Wprowadzenie nowego środka zapobiegawczego – aresztu domowego, powiązanego z elementem kontroli zachowania oskarżonego wykonywanej przy zastosowaniu aparatury monitorującej, umożliwi efektywną realizację celów zapobiegawczych przez środek niemający charakteru pozbawienia wolności. Tym samym projektowana nowelizacja przeciwdziałać będzie nazbyt częstemu sięganiu przez organy postępowania karnego po

środek o charakterze izolacyjnym, jakim jest tymczasowe aresztowanie – kosztowne dla Skarbu Państwa i wywierające istotny wpływ na rozmiary populacji osadzonych w jednostkach penitencjarnych.

Poniżej zostaną omówione poszczególne części projektu.

ART. 1 – ZMIANY W KODEKSIE KARNYM

W art. 63 K.k. wprowadza się nowy przepis § 1a, regulujący kwestię zaliczania aresztu domowego na poczet orzeczonej kary. Areszt domowy, zgodnie z przyjętym rozwiązaniem, ma być zaliczany w ten sposób, że dwa dni aresztu domowego będą się równać jednemu dniowi kary pozbawienia wolności, zaś jeden dzień aresztu domowego będzie się równać jednemu dniowi kary ograniczenia wolności lub jednej dziennej stawce grzywny. Należy podkreślić, że areszt domowy stanowi w istocie środek o charakterze pośrednim, usytuowany pomiędzy środkiem znacznie bardziej represyjnym, jakim jest tymczasowe aresztowanie, a innymi środkami (dozorem Policji i zakazem opuszczania kraju), w wypadku których ograniczenia nałożone na oskarżonego są znacznie mniej dolegliwe. Areszt domowy stanowi formę obowiązku określonego zachowania, przy czym zachowanie to sprowadza się do przebywania we własnym mieszkaniu, przy zachowaniu pełnego kontaktu z domownikami, jak też kontaktu ze światem zewnętrznym za pośrednictwem telefonu czy Internetu. Uciążliwość tego środka dla oskarżonego jest zatem znacząco mniejsza niż w wypadku tymczasowego aresztowania, co wywarło wpływ na przyjęty sposób przeliczania.

Projekt dokonuje modyfikacji art. 95a K.k. w celu podwyższenia efektywności kontroli zachowania prawomocnie skazanych sprawców najcięższych przestępstw seksualnych poprzez wprowadzenie nowego środka zabezpieczającego, jakim jest skierowanie na kontrolowane leczenie ambulatoryjne. W ten sposób dopełnione zostaną unormowania ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 206, poz. 1589). Ustawa ta, która weszła w życie w dniu 8 czerwca 2010 r., wprowadziła nowe rozwiązania dotyczące środków zabezpieczających stosowanych wobec sprawców zbrodni zgwałcenia pedofilskiego oraz zgwałcenia kazirodczego, popełnionych w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych. W takiej sytuacji wobec sprawcy stosuje się obligatoryjnie środek zabezpieczający w postaci terapii farmakologicznej lub psychoterapii, zmierzających do zapobieżenia ponownemu

popęlnieniu takiego przestępstwa, w tym w szczególności poprzez obniżenie zaburzonego popędu seksualnego. W celu odbycia terapii sprawca może być umieszczony w zakładzie zamkniętym albo skierowany na leczenie ambulatoryjne.

Projekt w art. 95a § 1 i 2 K.k. wprowadza trzecią formę środka zabezpieczającego – skierowanie sprawcy na kontrolowane leczenie ambulatoryjne, zdefiniowane w art. 95a § 3. Kontrolowane leczenie ambulatoryjne ma polegać na zastosowaniu wobec sprawcy kontroli miejsca pobytu przy użyciu aparatury monitorującej, określonej w przepisach o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego. Środek karny przewidziany w art. 41a K.k. jest w takich sytuacjach orzekany obligatoryjnie, z tym, że może przybierać różnorakie formy. Skierowanie na kontrolowane leczenie ambulatoryjne można będzie orzec, jeżeli wobec sprawcy tytułem środka karnego, o którym mowa w art. 41a orzeczono obowiązek powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach lub zakaz zbliżania się do określonych osób. W takim wypadku za pomocą aparatury monitorującej będzie kontrolowane przestrzeganie tego obowiązku lub zakazu, przy jednoczesnej kontroli miejsca pobytu sprawcy. Przede wszystkim jednak przewidziana w projekcie możliwość kontrolowania miejsca pobytu skazanego przy wykorzystaniu aparatury monitorującej stanowi dodatkowe zabezpieczenie – ma na celu ochronę potencjalnych ofiar w sytuacji, gdy sprawca przebywa na wolności, a nie został jeszcze poddany terapii. Kontrola będzie prowadzona przy użyciu systemów wykorzystujących technologię GPS.

Potrzeba i możliwości kontroli powinny zostać ocenione przez sąd w okresie do 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub przed wykonaniem kary (art. 95a § 4 K.k.). Chodzi tu przede wszystkim o możliwości techniczne, związane z liczbą wolnych miejsc w systemie, ale też o możliwości natury psychologicznej. Sprawca, w razie skierowania na kontrolowane leczenie ambulatoryjne, będzie musiał stale samodzielnie ładować baterie w nadajniku. Sąd musi ocenić, na ile skazany daje gwarancję spełniania takiego obowiązku.

Czas trwania kontrolowanego leczenia ambulatoryjnego nie będzie z góry określony, jednak sąd – uznając, że nie zachodzi potrzeba dalszej kontroli lub z innych względów – będzie mógł w każdej chwili zmienić ten środek na „zwyczajne” leczenie ambulatoryjne na podstawie art. 95a § 5 K.k. Z drugiej strony, uchylanie się przez sprawcę od kontroli będzie powodować umieszczenie sprawcy w zakładzie zamkniętym (art. 95a § 6 K.k.)

Ponadto w art. 95a § 1 K.k. wprowadzono drobną korektę – zamiast słów „po odbyciu tej kary” projektodawca wprowadza słowa „po odbyciu tej kary lub warunkowym

zwolnieniu”. Poprawka ta ma na celu doprecyzowanie brzmienia przepisu. W dotychczasowym brzmieniu przepis nasuwał wątpliwości w zakresie osób warunkowo przedterminowo zwolnionych. W stosunku do takich osób karę uznaje się za odbytą z chwilą warunkowego zwolnienia, ale tylko wówczas, jeżeli w okresie próby i w ciągu dalszych 6 miesięcy nie odwołano warunkowego zwolnienia (art. 82 K.k.) – tak więc dopiero po zakończeniu okresu próby i upływie dalszych 6 miesięcy można stwierdzić, czy kara jest odbyta, czy nie.

ART. 2 – ZMIANY W KODEKSIE POSTĘPOWANIA KARNEGO

Podstawowe zmiany dotyczące instytucji aresztu domowego: art. 265a – 265e K.p.k.

Projektowana ustawa przewiduje wprowadzenie do katalogu środków polskiego prawa procesowego nowego środka zapobiegawczego, określanego jako „areszt domowy”.

Areszt domowy jako środek zapobiegawczy jest znany prawu rozmaitych krajów, w tym Francji (gdzie został wprowadzony do kodeksu postępowania karnego ustawą z 24 listopada 2009 r.) oraz większości stanów USA. Instytucja elektronicznego monitorowania oskarżonych zwolnionych za kaucją znana jest też ustawodawstwu Wielkiej Brytanii.

Zgodnie z projektem, wykonywanie tego środka ma być kontrolowane przy użyciu aparatury monitorującej: w miejscu zamieszkania oskarżonego montowane jest stacjonarne urządzenie monitorujące, zaś sam oskarżony jest obowiązany nosić nadajnik w postaci lekkiej, plastikowej obręczy umieszczanej zwykle na kostce u nogi. Oskarżony, wobec którego zastosowano areszt domowy będzie miał obowiązek stałego, nieprzerwanego przebywania w zasięgu stacjonarnego urządzenia monitorującego, czyli w określonym przez sąd promieniu od tego urządzenia.

Środek ten, poszerzając katalog dotychczas dostępnych metod oddziaływania na zachowanie osoby oskarżonej (podejrzanego) o popełnienie przestępstwa, z jednej strony umożliwi minimalizację liczby wypadków stosowania tymczasowego aresztowania do tych, w których w szczególności z uwagi na konieczność przeciwdziałania ewentualnemu matactwu zastosowanie środka o charakterze izolacyjnym będzie niezbędne, z drugiej zaś strony – wprowadzi możliwość efektywnej kontroli zachowania osoby stojącej pod zarzutem popełnienia przestępstwa.

Przesłanki dopuszczalności zastosowania aresztu domowego zostały określone w art. 265a K.p.k. Zgodnie z tym przepisem, areszt domowy stosuje się na wniosek

oskarżonego, wobec którego jest stosowane tymczasowe aresztowanie. Oznacza to, że w każdym wypadku przed zastosowaniem aresztu domowego będzie wobec oskarżonego stosowany surowszy środek w postaci tymczasowego aresztowania. Nie będzie możliwe zastosowanie aresztu domowego wobec osoby, która nie została tymczasowo aresztowana. Po drugie zaś, areszt domowy będzie stosowany wyłącznie na wniosek tej osoby.

Rozwiązanie takie spowodowane jest względami praktycznymi i psychologicznymi. Zastosowanie aresztu domowego wymaga uprzednich czynności, dokonywanych nie przez organy ścigania, ale przez upoważniony podmiot dozoru (dalej: UPD). Pracownicy UPD muszą ustalić, czy istnieje techniczna możliwość zamontowania i prawidłowego funkcjonowania aparatury monitorującej w miejscu zamieszkania. Tego rodzaju ustalenia zajmują zwykle kilka dni. Nie jest zatem możliwe stosowanie aresztu domowego jako pierwszego środka zapobiegawczego w stosunku do podejrzanego doprowadzonego przez Policję. Nie wydaje się również celowe orzekanie projektowanego środka zapobiegawczego w sytuacji, gdy oskarżony nie jest zainteresowany zastosowaniem wobec niego aresztu domowego, gdyż instalacja i kontrola funkcjonowania stacjonarnego urządzenia monitorującego łączy się z koniecznością udostępniania mieszkania pracownikom UPD, zaś specyficzny charakter tego środka powoduje, że oskarżony musi zaakceptować i przemyśleć (lub wręcz uzgodnić z rodziną) sposób znoszenia oczywistych i niebagatelnych niedogodności związanych z niemożnością opuszczenia miejsca pobytu.

Art. 265a K.p.k. określa również właściwość sądu i tryb postępowania z wnioskiem oskarżonego o zmianę tymczasowego aresztowania na areszt domowy. W postępowaniu przygotowawczym wniosek jest kierowany do prokuratora jako do organu, do dyspozycji którego pozostaje oskarżony. Prokurator w ciągu 3 dni wydaje postanowienie o nieuwzględnieniu wniosku (podlegające zaskarżeniu na podstawie art. 254 § 2 K.p.k.) lub, jeżeli dostrzeży podstawy do uwzględnienia wniosku, przekazuje go sądowi, który rozstrzyga w tym przedmiocie. Prokurator nie jest bowiem uprawniony do zmiany tymczasowego aresztowania na areszt domowy. Właściwy do wydania takiego rozstrzygnięcia będzie sąd rejonowy, w którego okręgu prowadzi się postępowanie, a po wniesieniu aktu oskarżenia – sąd, przed którym sprawa się toczy. W odróżnieniu od regulacji dotyczących tymczasowego aresztowania projekt nie przewiduje możliwości odstępstwa od właściwości miejscowej sądu w wypadkach niecierpiących zwłoki. Trudno bowiem uznać, że przy stosowaniu aresztu domowego może dojść do wypadków niecierpiących zwłoki, uzasadniających zmianę właściwości sądu.

Na etapie postępowania sądowego wniosek jest kierowany do sądu bez pośrednictwa

prokuratora. Sąd, po otrzymaniu wniosku, rozstrzyga w jego przedmiocie zgodnie z art. 254 K.p.k. – to jest, wydaje postanowienie o odmowie uwzględnienia wniosku, podlegające zaskarżeniu na zasadach określonych w art. 254 § 2 K.p.k., albo uwzględnia wniosek, wydając postanowienie określone w art. 265c § 1 K.p.k. Sąd jest obowiązany rozstrzygnąć w przedmiocie wniosku najpóźniej w ciągu 3 dni.

Art. 265b K.p.k. określa warunki stosowania projektowanego środka zapobiegawczego. Z samej istoty tego środka wynika, że areszt domowy można zastosować, jeżeli oskarżony posiada miejsce stałego pobytu, a warunki mieszkaniowe oskarżonego umożliwiają funkcjonowanie aparatury monitorującej, ponadto zaś stan zdrowia oskarżonego nie stoi temu na przeszkodzie (art. 265b § 1 K.p.k.). Aresztu domowego nie będzie można zatem stosować wobec osób wymagających częstej pomocy lekarskiej, łączącej się z wizytami w przychodniach czy pobytami w szpitalach, a także wobec osób, których czynności psychiczne są zaburzone, gdyż w takiej sytuacji oskarżony nie daje gwarancji prawidłowego zrozumienia nałożonych na niego obowiązków ani stosowania się do nich.

W art. 265b § 2 określono negatywne przesłanki stosowania środka: obawę matactwa lub obawę, że oskarżony nie będzie przestrzegał obowiązków związanych ze stosowaniem aresztu domowego.

Art. 265b § 3 wprowadza kolejny warunek. Zamontowane urządzenie stacjonarne wymaga raz w miesiącu przeprowadzenia kontroli, co łączy się z koniecznością uzyskania przez pracowników UPD dostępu do mieszkania. Z uwagi na to, że oskarżony zamieszkuje wspólnie z innymi osobami pełnoletnimi, wymagana jest uprzednia zgoda tych osób, udzielona na piśmie, na zainstalowanie aparatury monitorującej i przeprowadzanie w lokalu mieszkalnym czynności kontrolnych związanych z funkcjonowaniem tej aparatury oraz zachowaniem oskarżonego. Cofnięcie zgody jest nieskuteczne. Z uwagi na fakt, że sąd lub prokurator muszą rozpoznać wniosek w ciągu 3 dni, zgoda taka powinna zostać dołączona do wniosku.

W przypadku wystąpienia istotnej potrzeby udzielenia oskarżonemu wsparcia w czasie stosowania aresztu domowego, projekt nakłada na sąd (w art. 265b § 4 K.p.k.) obowiązek zawiadomienia o zastosowaniu tego środka organu opieki społecznej. Chodzi tu o organ opieki społecznej właściwy według miejsca wykonywania aresztu domowego. Sytuacja taka powinna mieć miejsce wyjątkowo, jedynie w odniesieniu do osób, które nie mogą liczyć na pomoc rodziny i bliskich w załatwianiu codziennych spraw czy robieniu zakupów.

Art. 265c K.p.k. wprowadza sposób zmiany tymczasowego aresztowania na areszt domowy. Jest to sposób znany już prawu polskiemu i określony w art. 257 K.p.k.

w odniesieniu do poręczenia majątkowego. Jeżeli zachodzą podstawy do uwzględnienia wniosku o zmianę tymczasowego aresztowania na areszt domowy sąd wydaje postanowienie o zmianie tymczasowego aresztowania na areszt domowy, pod warunkiem że w miejscu pobytu oskarżonego nie później niż w określonym dniu uruchomiona zostanie aparatura monitorująca. W razie spełnienia warunku tymczasowe aresztowanie ulega zmianie na areszt domowy z chwilą uruchomienia aparatury monitorującej. Jeżeli warunek nie został spełniony – to jest, uruchomienie aparatury z jakichkolwiek powodów nie nastąpiło – tymczasowe aresztowanie nie zostanie uchylone. Oskarżony w dalszym ciągu będzie miał wówczas status tymczasowo aresztowanego, co umożliwi przetransportowanie go z powrotem do aresztu śledczego. Przepis ten znajdzie zastosowanie np. w sytuacji, gdy mimo wcześniejszych uzgodnień z UPD niemożliwy okaże się wstęp do lokalu, gdzie oskarżony ma miejsce pobytu.

Uwzględniając wniosek oskarżonego o zmianę tymczasowego aresztowania na areszt domowy, sąd będzie miał na względzie jedynie przesłanki dotyczące celowości zmiany środka zapobiegawczego, natomiast kwestia możliwości technicznych nie będzie na tym etapie rozpoznawana. Możliwości takie może bowiem ocenić jedynie sąd penitencjarny, który za pomocą systemu teleinformatycznego uzyskuje w tej mierze informacje od upoważnionego podmiotu dozoru. Stąd też w projektowanej regulacji przyjęto warunkową formę tej decyzji sądu orzekającego. Wprowadzenie takiego właśnie kształtu decyzji sądu wynika również z faktu, że środek izolacyjny w postaci tymczasowego aresztowania jest zmieniany na inny środek, który można by określić jako „separacyjny”, bowiem jego istota sprowadza się do swoistej separacji oskarżonego poprzez ścisłe ograniczenie swobody jego przemieszczania się. Areszt domowy, nie będąc środkiem izolacyjnym, nie jest jednak również środkiem „wolnościowym”, takim jak dozór Policji. Nie jest zatem możliwe wprowadzenie regulacji, polegającej na umożliwieniu oskarżonemu swobodnego przemieszczania się między aresztem śledczym a miejscem zamieszkania. Niezbędne jest tutaj ograniczenie swobody oskarżonego, co oznacza konieczność utrzymania tymczasowego aresztowania do czasu uruchomienia aparatury monitorującej. Zarazem jednak, aby w ogóle możliwe było uruchomienie tej aparatury, konieczne jest poczynienie szeregu ustaleń i dokonanie rozmaitych czynności faktycznych, które powinny znajdować legitymację prawną w postanowieniu sądu o zastosowaniu aresztu domowego. Dlatego też projektodawca wprowadził rozwiązanie pośrednie i warunkowe.

Zgodnie z art. 265c § 2, wydając postanowienie o zmianie środka, sąd poucza oskarżonego o uprawnieniach i obowiązkach związanych ze stosowaniem aresztu domowego, a także o konsekwencjach naruszenia obowiązków. Pouczenie to należy doręczyć

oskarżonemu na piśmie; oskarżony potwierdza podpisem otrzymanie pouczenia. Oskarżony przed rozpoczęciem wykonywania aresztu domowego powinien bowiem posiadać pełną świadomość ograniczeń swobody, łączących się ze stosowaniem tego środka.

W postanowieniu o zastosowaniu aresztu domowego należy wskazać miejsce stosowania aresztu domowego oraz określić obszar stosowania tego środka. Art. 251 § 2 stosuje się odpowiednio, co ma na celu objęcie rozstrzygnięć o zastosowaniu aresztu domowego takimi samymi wymogami, jakie dotyczą rozstrzygnięć o zastosowaniu tymczasowego aresztowania, zarówno w zakresie oznaczania czasu trwania i terminu stosowania środka zapobiegawczego, jak i przesądzenia właściwości sądu podejmującego takie rozstrzygnięcie po wydaniu orzeczenia nieprawomocnie kończącego postępowanie.

W art. 265c § 4 i 5 K.p.k. zdefiniowano miejsce i obszar stosowania aresztu domowego. Przez miejsce stosowania aresztu domowego rozumie się więc lokal mieszkalny, w którym zostało zainstalowane i uruchomione stacjonarne urządzenie monitorujące. Przez obszar stosowania aresztu domowego rozumie się przestrzeń, której granice w każdym kierunku są wyznaczone przez określoną w postanowieniu sądu maksymalną odległość od stacjonarnego urządzenia monitorującego, niemogącą przekraczać 200 metrów. Oznacza to, że obszar, w obrębie którego oskarżonemu wolno będzie się poruszać, może być większy niż sam tylko lokal mieszkalny. Spowodowane jest to koniecznością uwzględniania potrzeb oskarżonych, którzy muszą np. korzystać z toalety znajdującej się poza lokalem mieszkalnym albo obrządzać zwierzęta gospodarskie. Gdyby nie pojęcie „obszaru”, w stosunku do takich osób stosowanie aresztu domowego byłoby niemożliwe.

Kolejnym przepisem o charakterze procesowym jest art. 265d K.p.k., normujący czas trwania środka zapobiegawczego oraz zasady jego przedłużania. Podobnie jak w wypadku tymczasowego aresztowania, w postępowaniu przygotowawczym sąd, stosując areszt domowy, będzie mógł oznaczyć jego termin na okres nie dłuższy niż 3 miesiące. Jeżeli ze względu na szczególne okoliczności sprawy nie można było ukończyć postępowania przygotowawczego w terminie określonym w § 1, na wniosek prokuratora sąd pierwszej instancji właściwy do rozpoznania sprawy, gdy zachodzi tego potrzeba, będzie mógł przedłużyć areszt domowy na dalszy okres oznaczony. Projekt w art. 265d § 2 K.p.k. przewiduje odpowiednie stosowanie do aresztu domowego art. 263 § 6 K.p.k., określającego termin wystąpienia do sądu z wnioskiem o przedłużenie tymczasowego aresztowania. Przepis ten będzie znajdował zastosowanie wyłącznie do przedłużania stosowania aresztu domowego w postępowaniu przygotowawczym na podstawie wniosku złożonego przez prokuratora.

Łączny okres stosowania aresztu domowego w sprawie nie będzie mógł przekroczyć

2 lat. Okres ten, jak wyżej wskazano, liczy się od dnia, kiedy uruchomiono aparaturę monitorującą, rozpoczynając wykonywanie tego środka. Zgodnie z art. 265d § 4 k.p.k. nie wlicza się do niego dnia, w którym oskarżony przebywał, chociażby przez krótki czas, poza obszarem stosowania aresztu domowego bez wezwania albo zezwolenia organu procesowego lub z naruszeniem warunków tego zezwolenia. Prawo nie może bowiem premiować uchylania się przez oskarżonego od obowiązków związanych z aresztem domowym – obowiązków dobrowolnie przyjętych. Kwestie opuszczania obszaru aresztu domowego za zezwoleniem zostały unormowane w nowelizowanej ustawie z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego i zostaną omówione niżej.

W celu wzmocnienia skuteczności nowego środka zapobiegawczego, projekt w art. 265e K.p.k. dodatkowo daje możliwość nałożenia na oskarżonego obowiązku określonego zachowania się w czasie stosowania tego środka, jeżeli jest to niezbędne do zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania lub uzasadnione potrzebą prawidłowego wykonania aresztu domowego. Sąd lub prokurator będzie mógł zakazać oskarżonemu na przykład kontaktowania się z określonymi osobami – w tym osobami ze środowiska przestępczego – czy też nadużywania alkoholu lub używania środków odurzających. Na postanowienie w tym przedmiocie będzie przysługiwać zażalenie. W art. 265e § 3 K.p.k. wprowadzono w związku z tym samoistną przesłankę zastosowania tymczasowego aresztowania w stosunku do oskarżonego, który nie stosuje się do obowiązku nałożonego na podstawie § 1 lub obowiązku związanego ze stosowaniem aresztu domowego, albo też narusza porządek prawny. W takim wypadku sąd właściwy do zastosowania tymczasowego aresztowania, zaś w razie upływu terminów wskazanych w art. 263 § 1 i 3 K.p.k. – sąd właściwy do jego przedłużenia może uchylić areszt domowy i zastosować tymczasowe aresztowanie. Obowiązki związane ze stosowaniem aresztu domowego zostały unormowane w nowelizowanej ustawie z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego.

Pozostałe zmiany w K.p.k.

Przewidziany projektem sposób wykonywania aresztu domowego nie narusza uprawnień procesowych oskarżonego, wobec którego stosuje się ten środek zapobiegawczy. Oskarżony w szczególności może kontaktować się ze swoim obrońcą, ma prawo składania pism i wniosków procesowych i prawo do korespondencji. Przyjęto zasadę, że czynności te oskarżony wykonuje, korzystając z pomocy rodziny, domowników, firmy kurierskiej czy też

osób trzecich. Wyjątkowo, w przypadku braku takich możliwości, projekt przewiduje możliwość przekazania pisma osobie wyznaczonej do jego odbioru przez organ, do dyspozycji którego oskarżony pozostaje, lecz tylko w wypadkach, gdy termin do złożenia pisma jest zawity. Projektowany art. 124 § 2 K.p.k. wprowadza wyjątek od ogólnej zasady wyrażonej w art. 122 § 1 K.p.k. Termin zawity uważa się bowiem za zachowany, jeżeli przed jego upływem oskarżony zawiadomił organ, do dyspozycji którego pozostaje o zamiarze złożenia pisma. Warunkiem koniecznym jest także przekazanie pisma przez oskarżonego osobie wyznaczonej przez organ procesowy, gdy tylko osoba ta zgłosiła się po odbiór pisma. Przekazanie to jest więc skuteczne także, w przypadku gdy nastąpiło ono po upływie terminu zawitego. Przyjęcie proponowanej regulacji umożliwi podjęcie przez organ, do dyspozycji którego oskarżony pozostaje, takich czynności organizacyjnych, które z jednej strony umożliwią odbiór pisma z miejsca wykonywania aresztu domowego przez wyznaczoną osobę, z drugiej zaś nie spowodują zakłóceń w normalnym funkcjonowaniu organu.

Projekt przewiduje – w związku z wprowadzeniem nowego środka zapobiegawczego w postaci aresztu domowego – dokonanie szeregu zmian w przepisach odnoszących się aktualnie wyłącznie do tymczasowego aresztowania, mających na celu objęcie ich dyspozycjami również nowego środka. Uzasadniony bowiem jest pogląd, że z uwagi na pewien element podobieństwa zachodzący między aresztem domowym a tymczasowym aresztowaniem, sprowadzający się do pozbawienia oskarżonego możliwości swobodnego wyboru miejsca pobytu, przy permanentnym kontrolowaniu – choć z zastosowaniem różnych metod – jego zachowania w tym zakresie, to właśnie unormowania odnoszące się do tymczasowego aresztowania powinny być konstrukcyjnym wzorcem ukształtowania przepisów określających tryb stosowania nowego środka zapobiegawczego.

Projekt przewiduje nowelizację przepisu art. 249 § 4 K.p.k. prowadzącą do rozciągnięcia określonej w nim zasady – zakazującej stosowania tymczasowego aresztowania na etapie postępowania międzyinstancyjnego w wypadku orzeczenia kary wolnościowej – również na areszt domowy. Tym samym po wydaniu wyroku przez sąd pierwszej instancji możliwe będzie zastosowanie względnie kontynuacja aresztu domowego tylko w wypadku wymierzenia oskarżonemu kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia. Ponadto przewiduje się, analogicznie jak w wypadku tymczasowego aresztowania, zapewnienie prokuratorowi i obrońcy możliwości wzięcia udziału w posiedzeniu sądu dotyczącym przedłużenia stosowania aresztu domowego.

Przez nowelizację art. 250 § 1 K.p.k. projekt przewiduje wprowadzenie zasady że zastosowanie (jak również przedłużenie stosowania) aresztu domowego następować będzie,

na wnioski prokuratora, wyłącznie na podstawie postanowienia sądu. Nowelizacja art. 253 § 2 K.p.k. polega na wyłączeniu możliwości zmiany decyzją prokuratora, w postępowaniu przygotowawczym, tymczasowego aresztowania na areszt domowy. Stanowi to konsekwencję zasady, że areszt domowy stosuje wyłącznie sąd. Nowelizacja art. 253 § 3 K.p.k. ma zaś na celu rozszerzenie wynikającego z tego przepisu obowiązku zawiadomienia pokrzywdzonego przez organ procesowy o uchyleniu, nieprzedłużeniu albo zmianie tymczasowego aresztowania na inny środek zapobiegawczy. Dyspozycją tego przepisu zostaną objęte również wypadki uchylenia, nieprzedłużenia albo zmiany aresztu domowego na środek łagodniejszy, bądź zmiany tymczasowego aresztowania na areszt domowy.

Zmiana w art. 254 § 2 K.p.k. spowodowana jest koniecznością rozciągnięcia na areszt domowy regulacji, dotyczącej możliwości zaskarżania postanowień w przedmiocie wniosku o uchylenie lub zmianę środka zapobiegawczego.

Ponadto projekt przewiduje rozciągnięcie na areszt domowy również przepisów art. 264 § 1 i 2, art. 344, art. 413 § 2 pkt 2, art. 417, art. 420 oraz art. 654 § 2 K.p.k. Są to zmiany o charakterze dostosowującym – gdyby nie zostały wprowadzone, doszłoby do powstania luki prawnej.

ART. 3 – ZMIANY W USTAWIE O SDE

Z uwagi na obszerność materii normatywnej, koniecznej do uregulowania wykonania aresztu domowego oraz kontrolowanego leczenia ambulatoryjnego, a także specyfikę obu tych środków (o czym niżej) niezbędne okazało się wprowadzenie nowych przepisów do ustawy z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego.

Potrzeba nowelizacji powyższej ustawy wynika z przyjętych rozwiązań prawnych, uwzględniających szczególnie charakter monitoringu elektronicznego. W chwili obecnej dostęp do systemu monitorowania mają wyłącznie sędziowie penitencjarni. W toku prac legislacyjnych rozważano rozszerzenie systemu w taki sposób, aby dostęp do niego zyskali również sędziowie orzekający w postępowaniu karnym, prokuratorzy i kuratorzy zawodowi. Oznaczałoby to konieczność rozbudowy infrastruktury teleinformatycznej centralnej części systemu SDE, wyprodukowania i wydania nowych imiennych kart kryptograficznych umożliwiających dostęp do systemu, przeprowadzenia szkoleń, itp. Z uwagi na koszty, zrezygnowano więc z tego rozwiązania, opierając się na istniejącym systemie. To zaś łączy się z koniecznością wprowadzenia zmian w ustawie z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu

kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego oraz nałożenia nowych obowiązków na sędziów penitencjarnych.

Zmiana w art. 1 wynika z konieczności rozszerzenia materii będącej przedmiotem regulacji ustawowej. Projektowany rozdział 5a obejmuje regulacje dotyczące aresztu domowego, zaś rozdział 5b – regulacje dotyczące kontrolowanego leczenia ambulatoryjnego.

W art. 83a i 83b wskazano ogólne reguły dotyczące wykonywania aresztu domowego: określono, przy użyciu jakiej aparatury jest wykonywany oraz jaki sąd jest właściwy do organizowania i kontroli wykonywania tego środka.

Art. 83c – 83g wprowadzają tryb procedowania w związku z postanowieniem o zmianie tymczasowego aresztowania na areszt domowy. Prawomocne postanowienie o zmianie tymczasowego aresztowania na areszt domowy przesyła się więc sądowi penitencjarnemu, który niezwłocznie żąda nadesłania informacji od upoważnionego podmiotu dozoru.

Jeżeli informacje nadesłane przez upoważniony podmiot dozoru wskazują na niemożność zastosowania aresztu domowego, sąd penitencjarny wydaje postanowienie o niemożności wykonania postanowienia o zmianie tymczasowego aresztowania na areszt domowy. Na postanowienie to przysługuje zażalenie.

Jeżeli natomiast warunki techniczne nie stoją na przeszkodzie wykonywaniu aresztu domowego w miejscu wskazanym przez sąd właściwy do stosowania tego środka, upoważniony podmiot dozoru przekazuje stosowną informację sądowi penitencjarnemu, wskazując datę możliwej instalacji stacjonarnego urządzenia monitorującego oraz założenia oskarżonemu nadajnika. Po otrzymaniu informacji, sędzia penitencjarny wydaje zarządzenie, w którym:

- 1) określa rodzaj podlegających zainstalowaniu środków technicznych,
- 2) wskazuje miejsce zainstalowania stacjonarnego urządzenia monitorującego zgodnie z postanowieniem o zmianie tymczasowego aresztowania na areszt domowy,
- 3) wyznacza datę instalacji stacjonarnego urządzenia monitorującego oraz założenia oskarżonemu nadajnika; data nie może przekraczać dnia określonego w postanowieniu o zmianie tymczasowego aresztowania na areszt domowy.

Zarządzenie to nie podlega zaskarżeniu, ma ono bowiem jedynie charakter wykonawczy w stosunku do postanowienia sądu o zmianie środka zapobiegawczego.

Po otrzymaniu odpisu powyższego zarządzenia, sąd, który wydał postanowienie o zmianie tymczasowego aresztowania na areszt domowy, poleca przetransportowanie oskarżonego z miejsca stosowania tymczasowego aresztowania do miejsca stosowania aresztu

domowego zgodnie z wyznaczoną datą instalacji.

Upoważniony podmiot dozoru niezwłocznie informuje sąd penitencjarny, zaś sąd penitencjarny informuje sąd, który wydał postanowienie o zmianie tymczasowego aresztowania na areszt domowy, o uruchomieniu albo niemożności uruchomienia aparatury monitorującej, podając jednocześnie przyczyny, z powodu których uruchomienie to nie nastąpiło.

Jeżeli najpóźniej w dniu wskazanym w postanowieniu o zmianie środka zapobiegawczego aparatura została prawidłowo uruchomiona – to jest, zainstalowano stacjonarne urządzenie monitorujące, założono oskarżonemu nadajnik i rozpoczęło się przekazywanie sygnału do centrali monitorowania – tymczasowe aresztowanie ulega zmianie na areszt domowy z chwilą uruchomienia aparatury (art. 265c § 1 K.p.k.).

Jeżeli już po zastosowaniu aresztu domowego oskarżony lub inne osoby utrudniają lub udaremniają przeprowadzenie czynności kontrolnych związanych z funkcjonowaniem tej aparatury lub zachowaniem oskarżonego, lub jeżeli oskarżony samowolnie opuści obszar stosowania aresztu domowego, upoważniony podmiot dozoru niezwłocznie poinformuje sąd penitencjarny, zaś sąd penitencjarny poinformuje organ, do dyspozycji którego pozostaje oskarżony.

W kolejnych przepisach, to jest art. 83h – 83k unormowano obowiązki oskarżonego związane ze stosowaniem aresztu domowego oraz określono przypadki, kiedy może on opuścić obszar stosowania aresztu domowego.

Zgodnie z projektowanym art. 83h, oskarżony musi wypełniać następujące obowiązki:

- stałe, nieprzerwane przebywanie w miejscu stosowania aresztu domowego, w granicach obszaru określonego w postanowieniu sądu,
- noszenie nadajnika,
- chronienie stacjonarnego urządzenia monitorującego i nadajnika przed utratą, zniszczeniem, uszkodzeniem, unieczynnieniem lub innym uczynieniem niezdatnym do użytku,
- udostępnianie, na każde żądanie, upoważnionemu podmiotowi dozoru stacjonarnego urządzenia monitorującego i nadajnika, w celu sprawdzenia prawidłowości funkcjonowania tych urządzeń, naprawy lub wymiany,
- odbieranie połączeń telefonicznych, przychodzących do stacjonarnego urządzenia monitorującego,
- umożliwienie kontroli wykonania obowiązku określonego zachowania się oskarżonego, o ile takowy został nałożony, w szczególności przez udzielanie

informacji lub wyjaśnień.

Istotą środka zapobiegawczego w postaci aresztu domowego jest stałe i nieprzerwane przebywanie oskarżonego w miejscu wskazanym w postanowieniu sądu. Projekt przewiduje odstępstwa od tej zasady.

Pierwszym z nich – przewidzianym w art. 83i – jest nagła i niezależna od oskarżonego sytuacja, nie tylko bezpośrednio zagrażająca jego życiu lub zdrowiu, lecz również powodująca, że dalsze przebywanie na obszarze stosowania środka mogłoby wywołać istotne skutki dla zdrowia. Nie dotyczy to zatem sytuacji, o których oskarżony wiedział z wyprzedzeniem i powinien był poinformować organ procesowy (np. planowane wyburzenie budynku, gdzie oskarżony zamieszkuje), ani mogących wywołać jedynie błahe skutki zdrowotne (np. zachorowanie jednego z domowników na katar). Ponadto przepis wprowadza wymóg, aby sytuacja była niezależna od oskarżonego, co ma na celu wykluczenie groźnych sytuacji, które oskarżony sam spowodował, aby pod tym pretekstem opuścić miejsce stosowania aresztu domowego. Należy podkreślić, że przepis normuje jedynie okoliczności, kiedy oddalenie się oskarżonego bez zezwolenia będzie uznane za usprawiedliwione. W innych sytuacjach, np. takich, które oskarżony sam – intencjonalnie lub nie – spowodował, oskarżony również będzie mógł opuścić obszar stosowania aresztu, gdyż wobec kolizji norm pierwszeństwo uzyska zachowanie jego życia lub zdrowia, jednakże jego oddalenie się poza obszar stosowania środka zostanie uznane za „nieusprawiedliwione” i będzie mogło pociągać za sobą konsekwencje przewidziane w art. 265e § 3 K.p.k. Natomiast w każdym wypadku dzień, kiedy oskarżony opuścił obszar stosowania aresztu wskutek nagłej sytuacji nie będzie wliczany do okresu stosowania aresztu domowego, gdyż de facto środek nie będzie wówczas wykonywany.

Zgodnie z art. 83i ust. 2, przed opuszczeniem obszaru stosowania aresztu domowego oskarżony jest obowiązany powiadomić centralę monitorowania o zaistniałej sytuacji, zaś centrala monitorowania niezwłocznie zawiadamia organ, do dyspozycji którego oskarżony pozostaje. Powiadomienie takie nie spowoduje żadnej trudności dla oskarżonego, gdyż kontakt między oskarżonym a centralą monitorowania jest natychmiastowy i odbywa się za pośrednictwem stacjonarnego urządzenia monitorującego. Art. 83i ust. 3 stanowi, że oskarżony jest obowiązany powrócić do obszaru stosowania aresztu domowego niezwłocznie po ustaniu zagrożenia życia lub zdrowia.

Drugim odstępstwem od zasady nieprzerwanego przebywania oskarżonego w miejscu stosowania aresztu domowego jest możliwość wskazana w art. 83j, czyli oddalenie się za zezwoleniem organu procesowego. Przepis ten zawiera zamknięty katalog sytuacji, przy

wystąpieniu których oskarżony może oddalić się z miejsca oznaczonego w postanowieniu sądu, a mianowicie:

- w celu realizacji prawa wybierania Prezydenta Rzeczypospolitej, posłów, senatorów, posłów do Parlamentu Europejskiego i przedstawicieli do organów samorządu terytorialnego oraz udziału w referendum,
- w celu udziału w czynności procesowej w tej oraz w innej sprawie (karnej, cywilnej, rodzinnej itd., w charakterze oskarżonego, pokrzywdzonego, świadka, strony itp.).

Projekt zakłada, że oddalenie oskarżonego z miejsca oznaczonego w postanowieniu sądu ma charakter wyjątkowy oraz może nastąpić tylko na niezbędny czas. Jeżeli czynność procesowa ma zostać przeprowadzona w innej sprawie, oskarżony ma obowiązek nie później niż 5 dni przed terminem czynności procesowej wystąpić do organu, do dyspozycji którego pozostaje, z wnioskiem o zezwolenie na opuszczenie obszaru stosowania aresztu domowego, wskazując miejsce, czas i rodzaj tej czynności, organ procesowy, który ma czynność przeprowadzić oraz sygnaturę akt lub inne oznaczenie sprawy. Organ, do dyspozycji którego oskarżony pozostaje, może w uzasadnionych wypadkach odmówić zezwolenia na udział oskarżonego w czynności procesowej. Organ ma obowiązek odmówić zezwolenia, jeżeli zachodzi przypuszczenie, że czynność ta została spowodowana przez oskarżonego lub inne osoby w celu utrudnienia prawidłowego wykonywania aresztu domowego. Ma to na celu uniknięcie sytuacji, w których zezwolenie byłoby nadużywane.

W odniesieniu do wyborów i referendum, oskarżony również ma obowiązek powiadomić organ procesowy nie później niż 5 dni przed terminem, jednak organ odmawia zezwolenia na udział oskarżonego w wyborach lub referendum jedynie wówczas, gdy oskarżony nie ma prawa wybierania lub prawa do udziału w tym referendum.

W art. 83j ust. 5 zawarto dodatkową regulację dotyczącą kontrolowania zachowania oskarżonego. Udzielając zezwolenia na opuszczenie obszaru stosowania aresztu domowego, organ, do dyspozycji którego oskarżony pozostaje, może zarządzić, aby oskarżony w czasie pobytu poza tym obszarem pozostawał w asyście osoby godnej zaufania lub aby oskarżonemu założono nadajnik umożliwiający ustalenie miejsca jego pobytu poza obszarem stosowania aresztu domowego. Nadajnik ten jest usuwany, gdy oskarżony powróci na obszar stosowania aresztu domowego.

Przepis art. 83j ust. 6 nakłada na organ procesowy obowiązek, aby określić czas przed rozpoczęciem i po zakończeniu czynności, kiedy oskarżony może pozostawać poza obszarem aresztu domowego. Czas ten określa się w wymiarze umożliwiającym dojazd, a zatem nie

dłuższym. Rozwiązanie to wynika z faktu, że organ procesowy, z jednej strony, nie ma możliwości, by przewidzieć, jak długo będzie trwała przeprowadzana w innej sprawie czynność z udziałem oskarżonego, a z drugiej strony, nie może dopuścić do sytuacji, kiedy oskarżony będzie w sposób zupełnie niekontrolowany przebywał poza obszarem stosowania aresztu domowego. Zgodnie z ust. 7, na postanowienie o odmowie zezwolenia przysługuje oskarżonemu zażalenie. Zażalenie na postanowienie prokuratora rozpoznaje sąd rejonowy, w którego okręgu toczy się postępowanie.

Z kolei rozwiązania przyjęte w art. 83k odpowiadają instytucji znanej w Kodeksie karnym wykonawczym, a mianowicie przepustce udzielonej oskarżonemu w stosunku do którego stosowane jest tymczasowe aresztowanie (art. 141a § 1 K.k.w.). Oddalenie się jest możliwe w wypadkach szczególnie ważnych dla oskarżonego, uzasadnionych warunkami zdrowotnymi, rodzinnymi lub osobistymi i może trwać nie dłużej niż 5 dni. O oddaleniu się oskarżonego decyduje sąd lub prokurator, do dyspozycji którego oskarżony pozostaje. Projekt wprowadza możliwość kontrolowania zachowania oskarżonego przy udziale osoby godnej zaufania lub założenia mu nadajnika GPS. Decyzję w tym zakresie podejmuje organ, do którego dyspozycji oskarżony pozostaje. Ma to uniemożliwić udzielenie omawianego zezwolenia także oskarżonemu, którego postawa nie uzasadnia przypuszczenia, że w czasie pobytu poza miejscem wykonywania aresztu domowego będzie przestrzegał porządku prawnego.

Innej jeszcze sytuacji dotyczy art. 83l. Organ, do dyspozycji którego oskarżony pozostaje może zmienić miejsce stosowania aresztu domowego jedynie w wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych wypadkach. Art. 83c – 83g oraz art. 265c § 1 Kodeksu postępowania karnego stosuje się wówczas odpowiednio. Oznacza to, że postanowienie o zmianie miejsca stosowania aresztu domowego jest wydawane pod warunkiem uruchomienia w nowym miejscu aparatury monitorującej we wskazanym terminie. Postanowienie jest przekazywane do sądu penitencjarnego, który przeprowadza procedurę analogiczną jak w wypadku zastosowania aresztu domowego. Następnie oskarżony jest konwojowany do nowego miejsca stosowania środka.

W szczególnie uzasadnionych wypadkach organ, do dyspozycji którego oskarżony pozostaje będzie mógł zmienić również obszar stosowania aresztu domowego – a zatem zwiększyć go lub zmniejszyć. Ta decyzja nie wymaga już konsultacji z UPD, toteż odpis prawomocnego postanowienia przesyła się sądowi penitencjarnemu, który informuje UPD o dokonanej zmianie. Na postanowienie w przedmiocie zmiany miejsca lub obszaru stosowania aresztu domowego ma przysługiwać zażalenie.

W odniesieniu do kontrolowanego leczenia ambulatoryjnego, wprowadzonego w art. 95a K.k., projekt przewiduje zamieszczenie w ustawie z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego nowego rozdziału, oznaczonego jako Rozdział 5b. Rozdział ten zawiera jedynie dwa przepisy: art. 83n określa rodzaj aparatury monitorującej, używanej w razie skierowania sprawcy na kontrolowane leczenie ambulatoryjne (jest to aparatura w systemie GPS), zaś art. 83o wskazuje na odpowiednie stosowanie szeregu przepisów ustawy o SDE.

ART. 4 – 29

W art. 4 – 29 projektodawca dokonuje nowelizacji szeregu ustaw, które zawierają regulacje dotyczące tymczasowego aresztowania związane z umową o pracę, stosunkiem pracy i stosunkiem służbowym. Projekt dostosowuje brzmienie tych regulacji tak, aby uwzględniało ono wprowadzenie nowego środka zapobiegawczego. Przyjęto zasadę, że skutki prawne aresztu domowego w sferze prawa pracy są co do zasady zbieżne ze skutkami zastosowania tymczasowego aresztowania, jednak ze względu na odmienny charakter tego środka wprowadzono też istotną różnicę: jeżeli tymczasowe aresztowanie zostało zmienione na areszt domowy, umowa o pracę lub stosunek pracy wygasa z upływem trzech miesięcy nieobecności w pracy z powodu zastosowania tymczasowego aresztowania lub aresztu domowego, chyba że pracodawca wyraził zgodę na świadczenie pracy w domu lub w formie telepracy. W takim wypadku stosunek pracy czy stosunek służbowy nie ulega zawieszeniu ani wygaśnięciu. Decyzja ta jest uzależniona od woli pracodawcy.

W art. 4 – 29 dokonuje się nowelizacji 26 ustaw, to jest:

- w art. 4. – ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy,
- w art. 5. – ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o uposażeniu żołnierzy niezawodowych,
- w art. 6. – ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela,
- w art. 7. – ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze,
- w art. 8. – ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych,
- w art. 9. – ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- w art. 10. – ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji,
- w art. 11. – ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej,
- w art. 12. – ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej,

- w art. 13. – ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej,
- w art. 14. – ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli,
- w art. 15. – ustawy z dnia 16 marca 2001 r. o Biurze Ochrony Rządu,
- w art. 16. – ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych,
- w art. 17. – ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu,
- w art. 18. – ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych,
- w art. 19. – ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o służbie zastępczej,
- w art. 20. – ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa,
- w art. 21. – ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym,
- w art. 22. – ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym,
- w art. 23. – ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego,
- w art. 24. – ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy,
- w art. 25. – ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych,
- w art. 26. – ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej,
- w art. 27. – ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej,
- w art. 28. – ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych,
- w art. 29. – ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk.

ART. 30

Art. 30 określa datę wejścia w życie ustawy. Zgodnie z projektem, ustawa powinna wejść w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. Z tą datą cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej będzie objęty systemem dozoru elektronicznego.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Ocena skutków prawnych

Poza zmianami przewidzianymi w projekcie, ustawa nie wywołuje innych skutków prawnych.

2. Podmioty, na które będzie oddziaływała ustawa

Projekt ustawy oddziaływać będzie na szeroki krąg podmiotów.

Z rozwiązań objętych projektem korzystać będą, z jednej strony, organy postępowania karnego, władne do ich zastosowania, z drugiej zaś strony, rozwiązania te znajdą zastosowanie wobec osób mających w postępowaniu karnym status oskarżonych (podejrzanych), a także osób skazanych za ciężkie przestępstwa seksualne.

Projektowane rozwiązania będą miały wpływ na stan populacji jednostek penitencjarnych. Poprzez podwyższenie zapobiegawczego waloru istniejących środków zapobiegawczych oraz wprowadzenie aresztu domowego nowa regulacja powinna korzystnie wpłynąć na liczbę osadzonych w tych jednostkach.

Korzystne skutki z wprowadzenia proponowanych rozwiązań będą dotyczyć osób potencjalnie narażonych na sprzeczne z prawem zachowaniem sprawcy przestępstwa seksualnego popełnionego w rezultacie zaburzenia preferencji seksualnych, na etapie prowadzonej wobec tego sprawcy terapii.

Projektowana ustawa wywrze również wpływ na upoważnione podmioty dozoru, poszerzając zakres ich czynności.

3. Ocena skutków gospodarczych

Projektowana ustawa nie wywołuje skutków gospodarczych.

4. Ocena skutków finansowych

Wejście projektowanej ustawy w życie nie pociągnie za sobą skutków finansowych dla Skarbu Państwa. Opracowane rozwiązania wykorzystują wyłącznie istniejące zasoby kadrowe oraz funkcjonującą infrastrukturę teleinformatyczną stosowaną obecnie do realizacji przepisów ustawy z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego. Pojemność istniejącego systemu w pełni umożliwia wykonywanie zadań związanych z aresztem domowym oraz kontrolowanym leczeniem ambulatoryjnym.

Uzasadnione jest przypuszczenie, że wejście w życie projektowanej nowelizacji spowoduje korzystne skutki będące następstwem zmniejszenia liczby tymczasowych aresztowań, w rezultacie wprowadzenia możliwości stosowania aresztu domowego, co pociągnie za sobą bardzo istotny skutek w postaci zmniejszenia ogólnej liczby osób osadzonych w jednostkach penitencjarnych. Średni miesięczny koszt pobytu jednego osadzonego w jednostce penitencjarnej wynosi ok. 2 300 zł. Tymczasem szacunkowy miesięczny koszt kontrolowania skazanego w systemie dozoru elektronicznego to ok. 540 zł.

5. Wpływ na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki, rynek pracy, sytuację i rozwój regionalny

Projektowana ustawa nie wywołuje skutków w sferze konkurencyjności zewnętrznej i wewnętrznej gospodarki, rynku pracy i w zakresie rozwoju regionalnego.

KONSULTACJE SPOŁECZNE

Projekt ustawy w ramach konsultacji został przekazany do zaopiniowania Sądowi Najwyższemu, Prokuratorowi Generalnemu, Krajowej Radzie Sądownictwa, sądom powszechnym oraz powszechnym jednostkom organizacyjnym prokuratury, a także Stowarzyszeniu Prokuratorów Rzeczypospolitej Polskiej, Stowarzyszeniu Prokuratorów „Ad Vocem”, Stowarzyszeniu Sędziów Polskich „Iustitia”, Naczelnej Radzie Adwokackiej, Rzecznikowi Praw Obywatelskich oraz Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka.

Sąd Najwyższy postulował m.in., aby usunąć przepis mówiący o obszarze stosowania aresztu domowego i ograniczyć się jedynie do nałożenia na oskarżonego obowiązku przebywania w mieszkaniu, ponieważ takie rozwiązanie przyjęto w przepisach przedwojennych. Postulat ten nie jest jednak adekwatny do rozwoju techniki, który nastąpił od tamtych czasów, a w szczególności do przyjętego sposobu kontroli za pomocą urządzenia stacjonarnego. Uwzględniono natomiast uwagę Sądu Najwyższego dotyczącą zastąpienia sformułowania „miejsce stałego zamieszkania” sformułowaniem „miejsce stałego pobytu”, użytym również w art. 6 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka pozytywnie odniosła się do projektu, zauważając jednak, że ograniczenie czasu stosowania aresztu domowego do 2 lat może powodować, że po upływie tego okresu zostanie ponownie zastosowane tymczasowe aresztowanie. Rzecznik Praw Obywatelskich również wyraził wątpliwość co do tego rozwiązania, zauważając, że areszt domowy jest środkiem łagodniejszym niż tymczasowe aresztowanie. Uwagi te nie

zostały jednak uwzględnione, ponieważ w ocenie projektodawcy nie wydaje się prawdopodobne, aby w toku postępowania karnego organ procesowy bez istotnych powodów zastosował surowszy środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania jedynie z uwagi na upływ terminu stosowania aresztu domowego.

Prokuratury i sądy zgłosiły szereg uwag, dotyczących m.in. wprowadzenia możliwości uchylenia przez prokuratora tymczasowego aresztowania i zastosowania aresztu domowego, a także wprowadzenia szerszych przesłanek negatywnych stosowania aresztu domowego. Uwagi te nie zostały uwzględnione, zarówno z uwagi na fakt, że sąd jako jedyny powinien stosować środki tak mocno ograniczające wolność człowieka, jak też z racji faktu, że zasadność zmiany tymczasowego aresztowania na areszt domowy będzie w każdym wypadku oceniana przez sąd stosownie do okoliczności sprawy, charakteru czynu i okoliczności osobistych oskarżonego.

Uwzględniono uwagi licznych sądów i prokuratur dotyczące sposobu zaliczania aresztu domowego na poczet kary pozbawienia wolności. Uwzględniono uwagi dotyczące braku sankcji za złamanie obowiązków związanych z aresztem domowym, wprowadzając przepis pozwalający na zastosowanie w takim wypadku tymczasowego aresztowania. Uwzględniono również uwagę dotyczącą potrzeby doprecyzowania sytuacji wskazanych w art. 124 § 2 K.p.k., a także w art. 4 ustawy.

ZAINTERESOWANIE PRACAMI NAD PROJEKTEM USTAWY

Projekt ustawy został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej, w trybie ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414 oraz z 2009 r. Nr 42, poz. 337). Nie zgłoszono zainteresowania pracami nad projektem ustawy w trybie art. 7 powołanej ustawy.

ZGODNOŚĆ Z PRAWEM UNII EUROPEJSKIEJ

Projekt nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.